

Правова категорія «неправомірна вигода» з'явилася доволі не давно у правовому бутті нашої держави, походження її пов'язано саме із прийняття закону «Про засади запобігання та протидії корупції» від 11 червня 2009 року. Однак окремі положення цього закону не відповідали на той час чинному законодавству, запропоновані у них заходи вирізнялися безсистемністю, заплутаністю і неефективністю. Крім того, громадськістю та експертами неодноразово висловлювалися критичні зауваження щодо закону. Наголошувалося на неможливості застосування цього акту, оскільки він порушує гарантовані Конституцією України права і свободи громадян. З урахуванням зауважень даний закон був відмінений. На зміну йому був прийнятий закон «Про засади запобігання і протидії корупції» від 7 квітня 2011 року, в цьому законі поняття «неправомірна вигода» було дещо видозмінено. Але прийняття вказаного закону не змінило глибоке наукове вивчення вказаного поняття.

ПОНЯТТЯ ТА ОСНОВНІ ВИДИ ПЛАСТИКОВИХ ПЛАТІЖНИХ КАРТОК ТА ІНШИХ ПЛАСТИКОВИХ РОЗРАХУНКОВИХ ЗАСОБІВ

Курсант 408 навчальної групи **Воскосян Б.С.**

Науковий керівник: доцент кафедри економічної безпеки,
кандидат юридичних наук **Томма Р.П.**

В епоху «перебудови розвинутого соціалізму» усі розрахунки по міжнародним картам проходили через Зовнішекономбанк СРСР. Саме він і став першим радянським банком-емітентом, випустивши карти VISA для учасників радянської збірної на літніх Олімпійських іграх 1988 року в Сеулі. Зворотний хід конкуруючої з VISA платіжної системи пішов негайно. І вже у 1989 році Зовнішекономбанк випустив "золоті" картки EuroCard. Це були суперелітні карти (по рекламних слухах, що призначалися для Горбачова й інших високопоставлених осіб).

Незабаром коло власників пластикових карток розширилося і стало більш відкритим. Спільні і державні підприємства, що вийшли з-під опіки відомств, асоціації та інші комерційні структури, що одержували прибуток у конвертованій валюті, відкривали рахунки у Зовнішекономбанку і виявляли цікавість до кредитних карт, кількість яких на той час зросла до п'ятисот (на таку величезну країну, як СРСР!!!). Ну а розпочата ера комерційних банків, незабаром поклала кінець державному монополізму на ринку міжнародних карт.

Сьогодні число власників пластикових карт на пострадянському просторі зростає буквально в геометричній прогресії, так само як і кількість банкоматів, pos - терміналів і торгових точок, що обслуговують власників карт. Безліч нових термінів і понять, пов'язаних з цією відносно новою, але дуже динамічно розвиваючоюся послугою, а також велике розмаїття карткових продуктів не відштовхують наших співгромадян.

Українські банки можуть запропонувати своїм клієнтам досить широкий спектр пластикових карт, розрахованих на різних споживачів. Пластикові карти широко використовуються як засіб для безготівкового розрахунку, особистих документів, у сфері послуг, обслуговування осіб, що потребують термінової допомоги (медичні карти). Розмаїття розв'язуваних задач призвело до ідеї створення багатофункціональних пластикових карт.

Але як тільки виникає необхідність аналізу процесів впровадження і розвитку системи пластикових платіжних засобів (в подальшому ППЗ) в Україні, зростає вірогідність неточності інформації. Це є, з одного боку, наслідком багаторічної закритості нашого суспільства і недостовірності реклами. З іншого боку, пояснення криється в молодості нашого карткового бізнесу, катастрофічній нестачі спеціалістів, тому будь-який успішний досвід у цій галузі вважається комерційною таємницею, яка використовується банками як зброя конкурентної боротьби. Проте ми будемо спиратися лише на твердо встановлені факти.

Сьогодні вже немає сумнівів у тому що ринок ППЗ є одним із найбільш динамічно зростаючих сегментів української економіки. Електронні платежі увійшли в наше життя і зайняли там досить міцні позиції. Емісія банківських платіжних карток

(в подальшому БПК) міжнародних і локальних платіжних систем досягла досить високих показників навіть за світовими мірками. В Україні усе більше людей віддає перевагу зручним безготівковим платежам за допомогою пластикових платіжних засобів.

Відповідно до законодавства України фізичним особам можна вивозити за кордон валюту на суму не більше 1000 доларів США, а за платіжними документами, якими є і кредитні картки, - до 5000 доларів США. Це теж важлива перевага для їхніх власників.

Банківські платіжні картки стали доступними не тільки для людей із високим рівнем прибутків, як це було на початкових етапах. Випущено в оборот велику кількість так званих зарплатних карт, і, як наслідок, усе більше організацій віддають перевагу виплаті заробітної плати своїм співробітникам на спеціальні карткові рахунки (в подальшому СКС) у банках.

Міжнародні платіжні системи (в подальшому МПС) високо оцінюють перспективність і потенціал українського ринку і здійснюють певні інвестиції. Цьому сприяє також політика Національного банку України, який приділяє велику увагу розвитку платіжних систем в Україні. А той факт, що системи VisaInternational і EuropayInternational дозволили ведення рахунків за пластиковими картками Visa, Eurocard/MasterCard, Cirrus/Maestro у національній валюті - гривні - є доказом, що український картковий ринок оцінюється сьогодні як стабільний і перспективний.

Слідом за розвитком ринку пластикових карток в Україні також сформувався ринок продуктів і послуг, пов'язаних із випуском карт, обробкою електронних платежів, здійсненням обміну інформацією. Впровадження таких банківських технологій на макрорівні призведе до скорочення готівки в обороті, а також прискорить час проходження платежів, що важливо для всієї української фінансової системи. Для конкретних же банків це теж вигідно, тому що розширюється коло їхніх клієнтів. Банками України вже видаються кредитні картки стандарту системи VISA трьох типів - CLASSIC, BUSINESS і GOLD. Але самим реальним для фізичних осіб в Україні є придбання тільки

картки VisaCLASSIC, тому що кредитні картки VisaGOLD відкривають тільки давнім, перевіреним і заможним клієнтам.

Насамперед слід зазначити, що картка є лише інструментом у тій чи іншій платіжній системі. Мета випуску такої картки може бути різної:

- залучення нових і "прив'язування" наявних клієнтів;
- зменшення обсягу використовуваної в розрахунках готівки і, отже, зниження вартості операцій;
- організація більш швидких і зручних для клієнтів розрахунків;
- відпрацювання нової, більш прогресивної "безпаперової" технології;
- престиж і реклама банку на пластикових картах, що клієнти використовують не тільки як засіб платежу, але і як ознака визначеного соціального статусу.

Розглянемо основні види пластикових платіжних карток:

Елітні міжнародні пластикові платіжні карти

1. **VISA Gold**- платіжна карта для елітних клієнтів міжнародної платіжної системи VISA International. Валюта картрахунку може бути USD чи гривні.

Обмеження по карті: вимога до суми незнижуваного залишку (страхового депозиту) – 1 000 дол. США .

2. **Eurocard/Mastercard Gold** - платіжна карта для елітних клієнтів міжнародної платіжної системи MasterCard International.

Валюта картрахунку може бути USD чи гривні, EUR.

3. **VISAPLATINUM** - платіжна карта міжнародної платіжної системи VISAInternational. Валюта картрахунку може бути USD чи гривні.

VISA Platinum, а також додаткові до неї карти, випускаються за заявою клієнта терміном на один рік. По письмовій заяві клієнта до основної карти можуть бути випущені будь-які додаткові міжнародні карти (крім VISA Platinum), але не більше п'яти.

Обмеження покарті: вимога до суми незнижуваного залишку – 5 000 дол. США.

Стандартнікарти: VISA Classic, VISA Classic Domestic, Eurocard/MasterCard Standart

1. **VISA Classic**- банківська карта платіжної системи VISA International. Валюта картрахунку може бути USD чи гривні.

Обмеження по карті: вимога до суми незнижуваного залишку (страхового депозиту) – 100 дол. США.

2. **VISA Classic Domestic** - пластикова карта міжнародної платіжної системи VISA International.

Карта дозволяє оплачувати товари і послуги в підприємствах сфери обслуговування, що приймають до оплати карти Visa, одержувати готівку в банкоматах мережі VISA, і банках, що видають готівку власникам карт Visa тільки на території України. Рахунок карти відкривається в національній валюті України. **Обмеження по карті:** діє тільки на території України. Розрахована на широке коло споживачів. Потенційними одержувачами карти Visa Domestic є клієнти із середнім достатком. Карти такого типу дуже інтенсивно застосовуються в зарплатних проєктах.

3. **Eurocard/MasterCard Standart** - банківська карта платіжної системи MasterCard International.

Валюта картрахунку може бути USD, EUR чи гривні.

Обмеження по карті: вимога до суми незнижуваного залишку – 100 дол. США.

Розрахована на широке коло користувачів для здійснення платежів. Як універсальний продукт (більш широкий спектр наданих послуг) клієнтам, що бажають використовувати пластикову карту також для оплати товарів і послуг у торгово-сервісній мережі. Як “електронний гаманець” - у поїздках і тривалих відрядженнях, що надає можливість зняття готівки за кордоном.

III Масові карти - VISA Electron, Cirrus Maestro, VISA Electron Domestic Online.

VISA Electron- міжнародна дебетова пластикова картка, видається фізичним особам. Термін користування карткою обмежується одним роком з дня її виготовлення і може бути продовжений на підставі відповідної заяви власника. Валюта картрахунку може бути USD чи гривні. Карта розрахована на широке коло споживачів: корисна для груп власників карток, яким не може бути запропонований продукт, що допускає перевищення нижніх лімітів (тобто допускаються

неавторизовані транзакції). Це ефективний ознайомлювальний продукт для нових власників карток, по яких у банку немає даних про банківські операції чи ступені ризику.

Cirrus Maestro - банківська карта платіжної системи MasterCard International. Валюта картрахунку може бути USD чи гривні. Карта дозволяє оплачувати товари і послуги в підприємствах сфери обслуговування, що приймають до оплати карти Cirrus Maestro і одержувати наявні в банкоматах мережі Eurocard/Mastercard, і банках, що видають готівку власникам карт Cirrus/Maestro в Україні і за кордоном. Розрахована на широке коло споживачів, тому що дану карту можна використовувати за кордоном, та особливу привабливість вона представляє для туристів.

Існують також фінансові пластикові картки, але вони не є предметом нашого дослідження. Це так звані банківські платіжні картки (в подальшому БПК) - пластиковий ідентифікаційний засіб, за допомогою якого власнику картки надається можливість здійснювати оплату за товари, послуги, а також отримувати готівкові кошти. Ідентифікація одержувача БПК повинна забезпечуватися нанесенням на картку номера БПК, терміну дії БПК, а також прізвища, імені і зразка підпису власника БПК.

Крім пластикових платіжних карток в Україні існують і інші види пластикових карток. Це такі, як:

1. Страхові пластикові карти.
2. Ідентифікаційні пластикові картки.
3. Дисконтні пластикові карти (карти знижок).
4. Транспортні пластикові карти.
5. Інтернет-карти.